

Kritinio mąstymo užduotys

Bendravimo etiketas

1. Užduotis. Patarimai bendraujant viešai.

Ką patartum bendraamžiui, kuris nieko nežino apie bendravimo etiketą ir pakviestas į oficialų renginį? Pateik keletą tinkamų ir netinkamų pavyzdžių, kaip sveikintis viešoje, oficialioje aplinkoje ir kas tai turėtų daryti pirmas.

a) Susitinka pažįstami žmonės – vienas iš jų jaunesnis, kitas vyresnis:

Tinkami pavyzdžiai („už“)

Netinkami pavyzdžiai („prieš“)

b) Priėjus prie pastato durų vaikas sutinka pažįstamą merginą:

Tinkami pavyzdžiai („už“)

Netinkami pavyzdžiai („prieš“)

c) Sveikinamasi su aukštesnio rango pašnekovu:

Tinkami pavyzdžiai („už“)

Netinkami pavyzdžiai („prieš“)

d) Suskamba mobilusis telefonas, kai kitas žmogus sveikinasi:

Tinkami pavyzdžiai („už“)

Netinkami pavyzdžiai („prieš“)

e) Scenoje prisistatoma žiūrovams arba sveikinamasi su grupe:

Tinkami pavyzdžiai („už“)

Netinkami pavyzdžiai („prieš“)

Išvada. *Geras tonas – tai...*

Bendravimo etiketo paskirtis: ...

2. Užduotis. Bendravimo atvejo analizė.

Įsivaizduok, kad baigei studijas ir atėjai dirbti mokytoju į mokyklą. Tau papasakojo įvykį, nutikusį mokinei Laimutei pradinėje mokykloje. Perskaityk pasakojimą ir trumpą mokytojos ir mokinės pokalbį. Pakomentuok šį atvejį remdamasis bendravimo etiketo principais.

Iš dvasinio letargo

Suaugusiųjų pasaulyje baugščiai dairydamosi, stebėdama aplinką ir aplinkinius, padariau keletą sau labai reikšmingų atradimų, kurie keitė mano gyvenimą. Pirmasis buvo tas, kad išsiaiškinau, jog čia taip pat esama gerų žmonių.

Mes gyvenome vargingai, todėl, eidama į mokyklą, neįsidėdavau nė sumuštinio. Kai vaikai valgydavo priešpiečius, vaizduodavau, kad man tai visai nerūpi: abejingai žvelgdavau pro langą ar kuisdavausi suole, išeidavau iš klasės ir panašiai. Kiekvieną kartą keisdavau elgesio taktiką. Bet kartą mano Mokytoja (ji buvo pirmoji mokytoja mano gyvenime) manęs paklausė: „Laimute, kodėl tu nevalgai savo sumuštinio?“ Pažvelgiau jai į akis: „Nejaugi nori iš manęs pasijuokti?“ – išsigandusi pamąsčiau. Bet jos akys buvo ramios, geros ir skatinančios veikti. Ji pridūrė: „Mačiau, tavo suole yra sumuštinis.“ Tai pasakiusi ji greitai išėjo iš klasės.

Ilgai nedirįsau prieiti prie suolo. Netikėjau tuo, ką ji sakė. Juk aš sumuštinio neatsinešiau. Bet širdy buvo ramu. Matydama, kad vaikai nekreipia į mane dėmesio, atsisėdau į suolą. Ir tikrai, rankos užčiuopė minkštą paketėlį. Jame buvo skanus – duona su sviestu ir dešra – sumuštinis. Buvau alkana. Todėl ši mokytojos dovana man atrodė labai brangi.

Tačiau ne sumuštinis man padarė nepakartojamą įspūdį, o mokytojos taktas. Ji suprato vargo vaiko orumą. Jei būtų teikusi dovaną visiems matant, būčiau atstūmusi jos ištiestą ranką. Nebūčiau palietusi dovanos ir jai esant klasėje.

Manau, kad tai buvo pirmasis suaugusiųjų gyvenimo pavyzdys, paskatinęs mane drąsiai žengti į šį pasaulį – juk ir jame esama gėrio. O mokytojos elgesys šiuo atveju buvo man tarsi kelrodė žvaigždė, atsiųsta iš manojo pasaulio paties Gyvenimo, su nuoroda: „Ženk paskui ją!“

Kodėl pradinių klasių mokinė rašo Mokytoja iš didžiosios raidės? Kaip galėtum pagrįsti požiūrį, kad mokykloje etiketas paremtas amžiaus, statuso skirtumais, santykiu „Aš–Jūs“? Ar pritarti tokiam požiūriui?

Kodėl mergaitė išsigando? Kaip mokytojos elgesys atitiko etiketo principą, susijusį su pagarba – žmogaus vertingumo pripažinimu ir palankumu jam?

**Kaip galėtum paaiškinti Laimutės elgesio taktiką mokiniams valgant priešpiečius?
Koks etiketo principas siejamas su saiko pajautimu, taktiškumu ir kuklumu?**

Kas galėjo sutrukdyti mergaitei priimti mokytojos dovaną? Galbūt ji tai galėjo suprasti kaip pataikavimą? Kas trukdo mokykloje palaikyti draugiškus, nuoširdžius, dalykinius santykius: neišsiauklėjimas, apsileidimas, etiketo nepaisymas ar kt.?

3. Užduotis. Dialogas – akademinė kontroversija.

Pasiskirstę poromis padiskutuokite: **geros manieros šeimoje – prabanga ar būtinybė?**

- Įsivaizduokite, kad jūsų klasėje mokosi itin griežtai auklėjami, labai mandagūs, tik puikius pažymius gaunantys kinų ar japonų (azijiečių) kilmės vaikai. Kaip su jais bendrautumėte?
- Išnagrinėkite vieną iš dviejų priešingų požiūrių, internete skaitydami straipsnį Tigrės motinos mūšio giesmė. Ką apie bendravimą šeimoje mano Amy Chua, jos dukra, Davidas Brooksas ir ką manote jūs?
- Aptarkite vieną iš šių situacijų.

1. Kartą, o gal ir daugiau, kai buvai jauna ir labai nemandagi su motina, tėvas mane piktai pavadino „šiukšle“ mūsų gimtuoju Hokkien dialektu. Tai suveikė itin veiksmingai. Pasijutau siaubingai ir labai susigėdau dėl to, ką padariau. Tačiau tai nesunaikino mano savigarbos ar ko nors panašaus. Tiksliai žinojau, kaip gerai jis apie mane galvoja. Iš tikrųjų nesijaučiau esanti bevertė ar šiukšlė. (Amy Chua)

2. Būdama suaugusi tą patį padariau Sophiai – anglų kalba pavadinau dukrą šiukšle, kai ji labai nepagarbiai su manimi elgėsi. Turėčiau paminėti, kad tai pasakiau per kviestinę vakarienę ir iš karto buvau kitų žmonių atstumta. Vienas svečias, vardu Marcy, taip susijaudino, kad net apsiverkė ir turėjo anksčiau išeiti. Mano draugė Susan, kviestinės vakarienės šeimininkė, bandė atkurti santarvę tarp manęs ir kitų svečių. (Amy Chua)

3. Faktas yra tai, kad kinų tėvai gali daryti tokius dalykus, kurie atrodo neįsivaizduojami ar net teisiškai uždrausti vakariečiams. Kinų motina gali sakyti dukrai: „Ei, storule, numesk svorio.“ Vakarų tėvai, priešingai, turi sukti ratus, kalbėti apie problemą tokiais terminais kaip „sveikata“ ir niekada neminėdami žodžio iš „s“ raidės. Tačiau jų vaikai dėl valgymo sutrikimų ir neigiamo įvaizdžio vis tiek ima lankyti terapijos seansus. Kartą girdėjau Vakarų tėvą, sakantį dukrai tostą, kuriame vadino ją „gražia ir neįtikimai protinga“. Vėliau mergina man prasitarė, kad girdėdama tai jautėsi kaip šiukšlė. (Amy Chua)

4. Kinų tėvai gali liepti savo atžaloms mokytis vien dešimtukais, Vakarų tėvai – tik paprašyti vaikų labiau pasistengti. Kinų tėvai gali pasakyti: „Esi tinginys, visi bendraklasiai tave lenkia.“ Vakariečiai, priešingai, turi kovoti su savo prieštarais jausmais dėl vaikų pasiektų rezultatų ir įtikinėti save, kad nėra nusivylę tuo, kokie šie išaugo. (Amy Chua)

5. Pavyzdžiui, jei vaikas grįš namo, gavęs iš kontrolinio 9, vakariečiai greičiausiai jį pagirs. Tuo metu kinų motina aikčios iš siaubo ir klausinės, kas buvo blogai. Jei vaikas gaus 8, kai kurie Vakarų tėvai vis tiek jį girs, o kiti pasisodins ir išreikš nepritarimą, tačiau bus atsargūs, kad tik šis nesijaustų esąs nevisavertis ar nesaugus. Jie nevadins vaiko „kvailiu“, „beverčiu“ ar „darančiu gėdą“. Vakarų tėvai gali nerimauti, kad jų atžala neparašo gerai kontrolinio darbo ar išvis nėra gabus tam dalykui, kad galbūt kas nors negerai yra dėl paties mokymo ir visos mokyklos. Jei vaiko pažymiai nesitaiso, ilgainiui tėvai gali suplanuoti susitikimą su mokyklos direktoriumi ir bandyti pakeisti dalyko mokymo būdą arba išreikšti abejonę dėl mokytojo kvalifikacijos. (Amy Chua)

6. Jei kinų vaikas gautų 8 (nors to niekada neįvyktų), iš pradžių būtų rėkimas ir plaukus raudantis sprogimas. Priblokšta kinų motina tada gautų dešimtį, o gal net šimtus praktikos užduočių ir dirbtų su vaiku tiek laiko, kiek reikėtų, kad pakeltų jo pažymius iki dešimtukų.

Kinų tėvai reikalauja pačių geriausių pažymių, nes tiki, jog vaikas gali būti taip įvertintas. Jei šis tokių negauna, tuomet kinų tėvai mano, kad jis nepakankamai stipriai dirba. Būtent todėl prasčiau pasirodęs vaikas visada yra kritikuojamas, baudžiamas ir gėdinamas. Kinų tėvų nuomone, jų vaikas – gana stiprus, kad atlaikytų gėdą ir iš jos pasimokytų. O kai šis daro pažangą, namie pažeriama daug savimeilę glostančių pagyrų. (Amy Chua)

7. Joks kinų vaikas niekada neišdrįstų pasakyti motinai: „Aš gavau vaidmenį mokyklos vaidinime! Būsiu šeštasis kaimietis. Man teks pasilikti po pamokų ir repetuoti kasdien nuo trečios iki septintos valandos. Taip pat reikės, kad pavežtumėt iki mokyklos savaitgaliais.“ Dieve padėk tiems vaikams, kurie išdrįstų taip pasakyti. (Amy Chua)

8. Visi kalba apie gimtadienio atvirukus, kuriuos kartą padarėme, bet tu nepriėmei, nes jie buvo nepakankamai geros kokybės. Juokinga, kad kai kurie žmonės įsitikinę, jog aš ir Lulu esame sužalotos visam gyvenimui. Galbūt jei būčiau įdėjusi visą savo širdį į atviruką, tuomet būčiau nusiminusi. Tačiau faktas, kad atvirukas buvo išties menkas, o aš buvau prigauta. Man prireikė vos 30 sekundžių jam padaryti, net nepasmailinau pieštuko. Štai kodėl, kai atviruką atstūmei, nesijaučiau, kad atstumi mane. Jei iš tikrųjų dėl kažko pasistengčiau iš visų jėgų, tu niekada nesviestum to atgal man į veidą. (Sophia Chua-Rubenfeld)

9. Žemesnėse klasėse užsirašiau mokytis karinės istorijos (tu leidai man pasirinkti daug dalykų, išskyrus fiziką ir matematiką). Viena užduočių buvo paimti interviu iš asmens, kuris dalyvavo kare. Žinojau, kad galiu gauti gerą pažymį apklaususi savo senelius, kurių vaikystės istorijas apie Antrąjį pasaulinį karą girdėjau tūkstančius kartų. Kai tau apie tai užsiminiau, pasakei: „Sophia, turi puikią galimybę sužinoti ką nors naujo. Tu renkiesi lengviausią kelią.“ Buvai teisi, tigre mama. Aš apklausiau bauginantį Izraelio desantininką, jo istorija pakeitė mano požiūrį į gyvenimą. Dėl šios patirties lieku tau skolinga. (Sophia Chua-Rubenfeld)

- Pasirenkite apginti A arba B požiūrį kaip „geriausią įmanomą“ bendravimo strategiją.

A: Ką mano vakariečiai tėvai apie šeimos santykius?

B: Ką mano kinų tėvai apie bendravimą šeimoje?

Tarkime, A atstovas mano, kad etiketo taisyklių reikia laikytis kaip savaime suprantamo dalyko šeimoje ir visuomenėje; gerbti asmens savigarbą. B atstovas palaiko nuomonę, kad elgesio normos visą laiką keičiasi; jas kuria ekonominę ir intelektinę valdžią turinti visuomenės grupė. *Dirigentas gali diriguoti tik tuomet, jei orkestras jam paklūsta.* (A. Vanderbilt)

- Pradėkite dialogą apie pasirinktą tėvų ir vaikų bendravimo situaciją poromis, sudarytomis iš skirtingų požiūrių šalininkų. A ir B požiūrio šalininkai paeiliui kuo įtikimiau **pristato savo poziciją**. Šiame etape kitai pusei visai neleidžiama įsiterpti.
- Kai abu išdėstysite savo poziciją, **laisvai diskutuokite**, mandagiai kritikuokite priešingą pusę ir atremkite jūsų pusei išsakytą kritiką.
- Pasirinktinai galite **apsikeisti pozicijomis** ir *kitą* (vakariečių arba kinų tėvų) požiūrį pristatyti taip pat kruopščiai, visapusiškai, įtikimai ir tvirtai, kaip tik gebate. Todėl labai svarbu iš anksto atidžiai klausyti priešininko kalbos!
- Jeigu apsikeitėte vaidmenimis, patikrinkite vienas kito argumentus.
- **SUSITARIMAS.** Atsisakykite užtariamų vaidmenų ir mėginkite prieiti prie **vienos nuomonės** sprenddami problemą, susiedami abi pozicijas. Pristatykite savo bendrą siūlomą bendravimo etiketo situacijos vertinimą kitoms poroms ir mokinių grupėms.
- **REFLEKSIJA.** Pamąstykite, kokius du būdus jūsų pora taikė gerai. Pagal kokį būdą kitą kartą galėtumėte dirbti geriau?

Sukurk dialogą

